

PODZIEMNY (38) *ai*

-e- (37), -ę- (1).

o oraz e jasne.

sg *m N* podziemny (4). ◊ *G* podziemnego (3); -ého (1), -(e)go (2). ◊ [*L* podziemnym.] ◊ *f N* podziemną (2), podziemną (1). ◊ *G* podziemnej (1). ◊ *L* podziemnej (2); -ěj (1), -(e)j (1). ◊ *n N* podziemną (3). ◊ *G* podziemną (e)go (1). ◊ [*A* podziemną (e).] ◊ *pl N subst* podziemną (e) (1). ◊ *G* podziemnych (7). ◊ *D* podziemnym (3). ◊ *A m pers* podziemny (1). *subst* podziemny (4); -é (1), -e (3). ◊ *I m* podziemnymi (1). ◊ *L* podziemnych (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Znajdujący się pod powierzchnią ziemi; subterraneus Mącz, Calep, Cn; crypticus, subsolaneus, subterreus Cn (37) : Mącz 451c; Calep 984b, 1022b; [rzucáli ie [trupy ludzkie] do wychodow podziemnych/ á więtszą połowicę do Tybru rzeki SchneebAnt A6v].*

Wyrażenia: »jama podziemna« (1): Tumba – Iama podziemna, grob. *Calep 1092b.*

»podziemne jaskinie« [*szyk 1:1*] (2): v Wieliczki w Gorze solney/ ieden łotr śtąplowanie zdráda/ podrzuciłwzy ogień/ zápalil/ z ktorego dymu w podziemney iáłkini/ iáko w piekle wiele fię ludzi zádušilo *StryjKron 722; ReszList 150.*

»podziemny sklep« (2): Hypogea – Podziemni sklep. [...] Hypogeorum [...] appellatio complectitur cellas vinarias, camarias, olearias, penuarias, promptuarias. *Calep 495a; otworzył iedną część śkrytych podziemnych śklepow Grobu Dawidowego/ wziął łtamtąd trzy tyśiące táłentow WysKaz 43.*

Przen (1) :

Wyrażenie: »otchłań podziemna« = *nieszczęście (1):* Leżę iáko zábity pod ziemię włożony/ Od ciebie/ y od świátá wżgardzony. Ponurzyłś mię w łrogięy otchłáni podziemney *KochPs 131.*

a. *Żyjący pod powierzchnią ziemi (2) : iž fą też niektore/ kthore obumieráią [...] przed tą przyrodzoną światłością/ iáko fą ryby y ine źwirzétá podziemne/ ktore w cieniu á w zyemi wżywáią przyrodzonego żywotá łwego. RejPos 337v; CzechEp 130.*

b. *O podziemnych kondygnacjach budynku (4) : rozumiejąc Athanázyufz iłz czáły śpokoyneyše Pan Bog dáć miał: wyfzedł z oney ciemnice/ y podziemnego mieszkania *SkarŻyw 392; Catogeu, Domicilium subterraneum – Podziemne mieszkanie. Calep 173a; [Budować káždy może bez woley Śędziego/ drzewem álbo murem/ wzwyż ná troie piętro/ iedno podziemne á dwoie nád nim SzczerbSpecSax 37 (Linde)].**

Wyrażenie: »sklep podziemny« (2): Crypta, Kruktá á zásklepienie przykošciele też sklep podziemny. *Mącz 70a, 303a.*

c. *Znajdujący się we wnętrzu ziemi (22) : Siárká/ ogniów podziemnych/ pábulum. Oczko [43].*

Wyrażenie peryfr.: »podziemny gmach« = *wnętrze ziemi (1):* wšpomnieć człowiek nie może bez łtráchu/ Iáki fię cud pokazał z podziemnego gmáchu. [...] Tu iedną rázą náłtał w ziemi łžmér mrukliwy/ Zá którym drzenie źiemie *GórnTroas 16.*

a. *O krainie umarłych (19) : Inferi, Podziemne piekło. Mącz 170a; GrochKal 10; Lecz płocha młodość wnet krolá wwiódłá, Záczym w podziemne páłace przywiódłá, Zgináłś márnie o cny*

Władysławie *KlonKr* E4; [A którzyście też w Moskwi zbić w śtrażnym boiu/ Odpoczywajcie szczęśni w podziemnym pokoiu. *ZbylPRozm* C3].

W charakterystycznych połączeniach: podziemne(-y) pałace, piekło, pokoj.

Wyrażenia: [peryfr. »podziemne gmachy« = piekło: Z ktorey miary [Bogarodzica] y piekielnemu śtrażna/ [...] że y w podziemnych gmachách nie máż żadnego ktoryby ná iey szczęśliwie miánowiłko nie drżał BzowRóż A2v.]

*»podziemna jaskinia« (2): Rozłtąp fie ziemió/ á ty z podziemnáy iáskinie/ Mężu mój wywróc ziemię *GórnTroas* 39, 45.*

*»podziemne(-y) kraj(e), strony« [szyk 5:3] (7:1): *KochTr* 26; Ciebie Kochanowłki złoty/ nieopłákánego Nie puścím do przewozu y kráiu podziemnego. *KlonŻal ktv*, D4v; *KochPieś* 39; *GórnTroas* 72; bo oni napierwey do niebá z Chryłtułem wstąpili/ [...] Oycowie oni święci/ ktorzy odkupienia w ciemnych podziemnych kráiach czekáli *SkarKaz* 634a, Oooo2a; *CiekPotrHerb*)?(3.*

*αα. Przebywający w krainie umarłych; sprawujący władzę nad nią (6) : Poblażaią [!] ci łobie co łotrowłkie żyią/ Y podziemnym mocárzom ná ofiarę tyią. *Prot* C4; Zámknioné mieyłcá w głębi/ y iáskinie ciemné Dáią fie czuć/ y ludzi fzlą ná nas podziemnó. Grékowie z moglił wstáią *GórnTroas* 33.*

*Wyrażenie: »bog, bogini podziemna(-y)« (1:1): Tá [lutnia] łerce miękczy łwym głósem przyiemnym Bogóm podziemnym. *KochPieś* 48; *KlonWor* 10.*

ααα. W funkcji rzeczownika (2) :

*W połączeniach szeregowych (2): *CzechEpPORz* **4; áby ná imię Iełufowe włzelkie koláno kłękáło/ niebiełkich/ ziemłkich/ y podziemnych (*marg*) piekielných (-). *WujNT Philipp* 2/10.*

*β. Wydobywający się spod ziemi (1) : Drżenia ziemié y západánia/ zwiátrów podziemnych *Oczko* [41]v.*

*2. Znajdujący się na antypodach (1) : Y ták iuż w koło okráżyło ziemię/ Śmiertelných ludzi ták przewážne plemię/ Iuż Antipodów podziemna kráiná/ Nam nie nowiná. *KlonFlis* D2v.*

Synonim: 1.b. pokryty.

Cf [PODZIEMSKI]

KW, MM